Сивак О.А.
МДГУ (м. Маріуполь)

Використання творчих завдань професійного змісту в процесі навчання інформатики студентів спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність»

Актуальність. Проблеми методики навчання інформатики розглядаються багатьма українськими вченими (М.І. Жалдак, В.І. Клочко, Н.В. Морзе, С.А. Раков, З.С. Сейдаметова, С.О. Семеріков, О.М. Спірін, Ю.В. Триус, та ін.). Основна увага приділяється підвищенню якості навчання студентів на підставі впровадження у навчальний процес сучасних освітніх концепцій (особистісно-орієнтованого навчання, гуманітаризації освіти і гуманізації навчального процесу, диференціації навчання та ін.), а також положень Болонської декларації та ідей компетентнісного підходу [2], [3], [8], [10].

Аналіз робіт показує, що подолання формалізму у знаннях, створення сприятливих умов для особистісного розвитку студентів потребує встановлення правильного співвідношення між теоретичним рівнем подання навчального матеріалу, розвитком алгоритмічного мислення і формуванням у студентів знань й умінь прикладного характеру.

Встановлено, що використання професійних завдань при вивченні інформатики сприяє збагаченню освітнього середовища, встановлюванню зв'язку навчання з майбутньою професійною діяльністю, надає можливість значно активізувати самостійну та науково-дослідну роботу студентів.

Але на цей час у методичній літературі та наукових публікаціях бракує робіт щодо описання методичних систем навчання інформатики, використання яких сприяло б підготовці студентів до творчої професійної діяльності, зокрема майбутніх фахівців з документознавства.

Призначенням даної статті є розгляд можливостей розвитку готовності до творчої професійної діяльності студентів спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» в процесі вивчення навчальних інформативних дисциплін.

Основний зміст. Студентами спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» інформатика вивчається протягом 4 років. Послідовність вивчення навчальних дисциплін та їх основні характеристики подано в Табл. 1. Це як нормативні та і варіативні дисципліни, загальний обсяг яких 1080 годин.

Табл. 1

Навчальні дисципліни циклу «Інформатика» для спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність»

Назва дисципліни	Характеристика дисципліни	Семестр	Кількість годин
Інформатика та комп'ютерна техніка	нормативна	I	72
		II	144
Інтернет технології та ресурси	нормативна	III	108
Комп'ютерно-технологічна практика	нормативна	IV	108
Комп'ютерні технології в діловодстві	нормативна	V	108
Основи програмування	варіативна	V	108
Комп'ютерні мережі	нормативна	V	108
Електронний документообіг	нормативна	VI	108
Організація та управління базами даних	нормативна	VI	108
Комп'ютерна графіка	варіативна	VII	54
Web-дизайн	варіативна	VII	54

У роботах О.В. Овчарук, О.І. Пометун, С.А. Ракова, О.В. Шавальової стверджується, що реалізація компетентнісного підходу орієнтує на спрямування навчання усіх навчальних дисциплін на розвиток професійних компетентностей [5], [6], [7], [10]. Для виконання цього завдання в процесі навчання необхідне, в першу чергу, використання міжпредметних зв'язків [1], [4]. Використовуючи послідовність вивчення навчальних дисциплін (Табл. 2) та їх зміст, нами створено банк творчих завдань професійного характеру до усіх навчальних дисциплін циклу інформатики.

Табл. 2

Взаємозв'язок навчальних дисциплін циклу «Інформатика» та циклу професійних дисциплін

Семестр	Навчальна дисципліна циклу «Інформатика»	Навчальна дисципліна професійного циклу
I - II	Інформатика та комп'ютерна техніка	Діловодство
III	Інтернет технології та ресурси	Документно-інформаційні комунікації
IV	Комп'ютерно-технологічна практика	Діловодство Архівознавство

V	Комп'ютерні технології в діловодстві	Діловодство Документаційне забезпечення діяльності установи (за фаховим спрямуванням) Організація референтської та офісної діяльності

Продовження Табл. 2

V	Основи програмування	Діловодство
V	Комп'ютерні мережі	Аналітико-синтетичне опрацювання даних Організація референтської та офісної діяльності
VI	Електронний документообіг	Документаційне забезпечення діяльності установи (за фаховим спрямуванням) Організація діяльності інформаційних установ
VI	Організація та управління базами даних	Організація діяльності інформаційних установ Документаційне забезпечення діяльності установи (за фаховим спрямуванням)
VII	Комп'ютерна графіка	Інформаційно-аналітична діяльність
VII	Web-дизайн	Інформаційно-аналітична діяльність

Наведемо приклади завдань, які ми пропонуємо студентам І курсу при вивчені дисципліни «Інформатика та комп'ютерна техніка» з метою їх підготовки до творчої професійної діяльності.

При вивченні текстового процесора MS Word студенти повинні навчитися використовувати різні формати, шрифти, абзаци символи, межі та заливання тощо. Студент отримує завдання: набрати текст (за варіантом), вставивши буквицю, символи, виконати межу та заливання тексту, різноманітне підкреслення та вирівнювання за зразком. Для індивідуального завдання пропонуємо акти (прийманих, закінчених об'єктів будівництва, обладнання, виконання робіт: списування, експертиза тощо), аркуші погодження нормативно-правових актів, довідки (лімітні: про виплату страхових сум; використання бюджетних асигнувань на зарплату; нараховану й належну зарплату тощо), доручення на одержання товарно-матеріальних цінностей, бюджетні, банківські, пенсійні, платіжні доручення, договори (про матеріальну відповідальність, науково-технічне співробітництво, підряди, оренду приміщень, про здійснення робіт тощо), завдання (на проектування об'єктів, технічних споруд, капіталів» на будівництво; технічні тощо), заяви (на акредитив, про відмову від акцепту тощо), заявки (на обладнання, винаходи тощо) та ін. [9].

Результат роботи одного зі студентів поданий на рис 1. Як видно, студент продемонстрував уміння: вставляти велику букву, робити підкреслення та вирівнювання тексту, вставляти символи, робити межу абзацу, заливання.

Навчаючись основних навичок роботи з текстом, студенти навчаються готувати документи, з якими будуть працювати у майбутньому.

Тому, що кожний студент отримує завдання з текстом документа, або добирає самостійно документ для роботи, запропоновані завдання можна вважати творчими, що виявляє позитивний вплив на підготовку до майбутньої професійної діяльності.

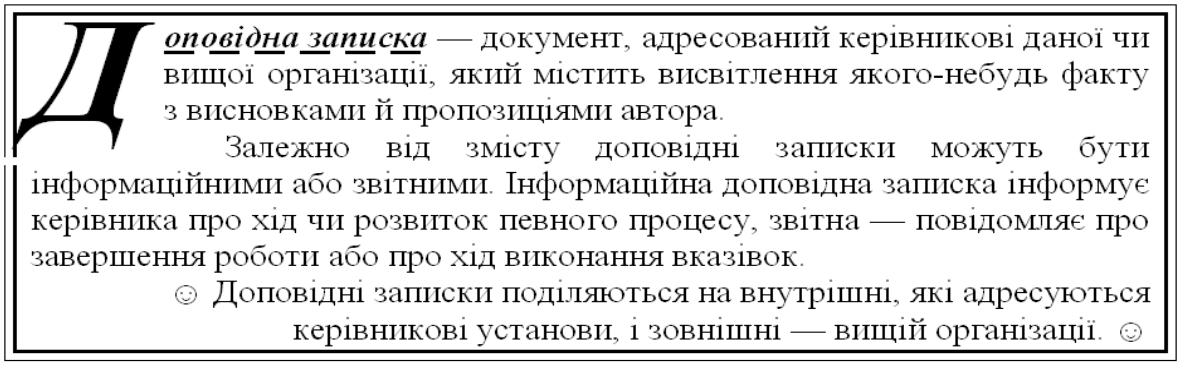

Рис.1. Робота с пунктом меню «Формат»

При навчанні студентів створювати таблиці можна запропонувати завдання, складене з двох частин:

1) Створити таблицю «Підручники» та оформити її, використовуючи різноманітні типи ліній. Назва таблиці повинна бути об'єктом WordArt. В таблиці повинні відображатися назви підручників, що використовуються студентами спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» протягом першого року навчання. Стовпці таблиці: назва підручника, автор, рік видання, кількість сторінок, шифр УДК та шифр ББК.
2) Створити таблицю за зразком (таблицю брати з Навчального посібника: «Сучасне діловодство»: А.Н. Діденко), вставити об'єкт WordArt (назва таблиці) та оформити її, використовуючи різноманітні типи лінії.

Варіанти завдань: зразок бланка особового листа з обліку кадрів (перша сторінка), зразок бланка доповнення до особового листка з обліку кадрів (перша та друга сторінки), зразок бланка особової картки (перша сторінка), зразок бланка особового листа з обліку кадрів (четверта сторінка) та ін. [9].

Студенти, які вступають на перший курс, не завжди можуть виконати поставлені їм завдання. Для їх виконання доцільно навести настанови щодо виконання завдань. Наприклад, щоб створити автоматичний зміст за зразком (рис. 2), студентові надаються настанови щодо його виконання (рис. 3) [9].

Зміст

Наказ **61**

Наказ з питань основної діяльності. 61

Наказ стосовно особового складу. 61

Наказ

За призначенням накази поділяють на два види: * накази з питань основної діяльності; * накази стосовно особового складу.

Наказ з питань основної діяльності.

Накази з питань основної діяльності – це правові акти, в яких оформлюють рішення керівника, пов'язані з організацією роботи підприємства в цілому чи його структурних підрозділів. Такі накази видають, коли необхідно довести до відома директивні документи, які надійшли від вищих органів, спланувати конкретні заходи щодо їх виконання, призначити відповідальних осіб, терміни проведення цих заходів.

Накази з питань основної діяльності оформлюють на загальних, спеціальних бланках або на чистих аркушах паперу формату А4. Перевагу віддають поздовжньому розташуванню основних реквізитів.

Наказ стосовно особового складу.

Накази стосовного особового складу регламентують прийняття громадян на роботу, переміщення працівників на інші посади, звільнення, надання різних відпусток, заохочення, накладання стягнень і т. ін.

Рис.2. Створення автоматичного змісту за зразком

1. Виділити абзац та задати тип заголовку (Рис. 2)

Наказ

За призначенням накази поділяють на два види: • накази з питань основної діяльності; • накази стосовного особового складу.

Наказ з питань основної діяльності.

Накази з питань основної діяльності це правові акти, в яких оформляють рішення керівника, пов'язані з організацією роботи підприємства в цілому чи його структурних підрозділів. Такі накази видають, коли необхідно довести до відома директивні документи, які надійшли від вищих органів, спланувати конкретні заходи щодо їх виконання, призначити відповідальних осіб, терміни проведення цих заходів.

2. Виділити абзац та задати тип заголовку (Рис. 3)

Накази з питань основної діяльності оформляють на загальних, спеціальних бланках або на чистих аркушах паперу формату А4. Перевагу віддають поздовжньому розташуванню основних реквізитів.

Наказ стосовного особового складу

Накази стосовного особового складу регламентують прийняття громадян на роботу, переміщення працівників на інші посади, звільнення, надання різних відпусток, заохочення, накладання стягнень і т. ін.

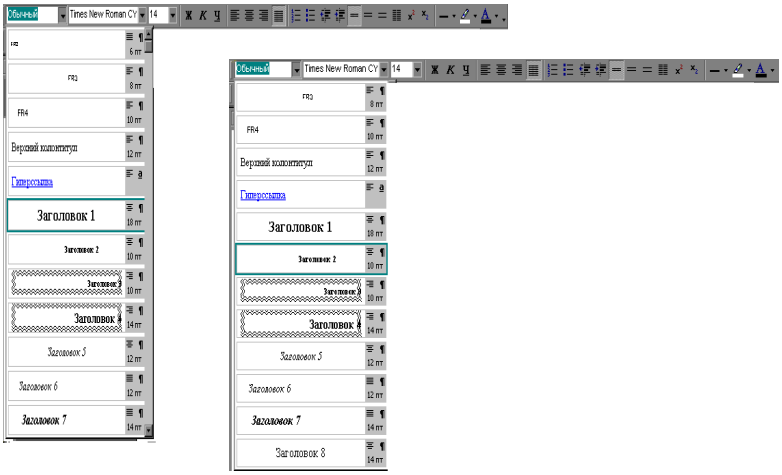

Рис. 3 Створення Заголовка 2

3. Перейти до початку тексту та набрати слово «Зміст». Перейти до наступного абзацу та виконати команду Вставляння – Зміст і покажчики, у вікні вибрати вкладинку Зміст та натиснути Ок (Рис. 4).

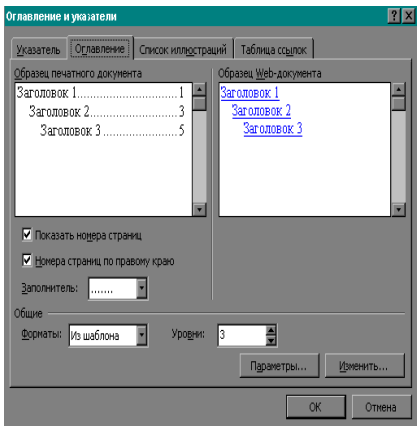

Рис.4. Вікно Зміст та покажчики

Рис. 3. Схема створення автоматичного змісту

Досвід впровадження професійних завдань творчого характеру у процес навчання інформатики у Маріупольському державному гуманітарному університеті показує, що виконання таких завдань сприяє покращенню результатів навчальних досягнень студентів з інформатики. Результати експериментального навчання продемонстровані на рис. 4.

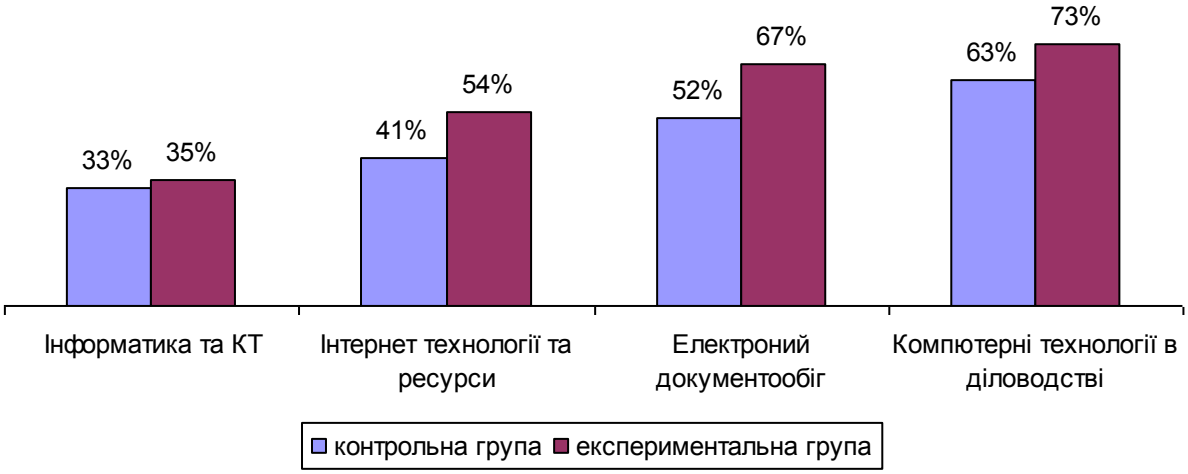

Рис. 4. Якість навчання студентів контрольних та експериментальних дисциплін циклу «Інформатика»

Використання професійних вправ при вивченні інформатики також показало підвищення якості навчання студентів експериментальних груп з дисциплін професійного циклу (рис. 5).

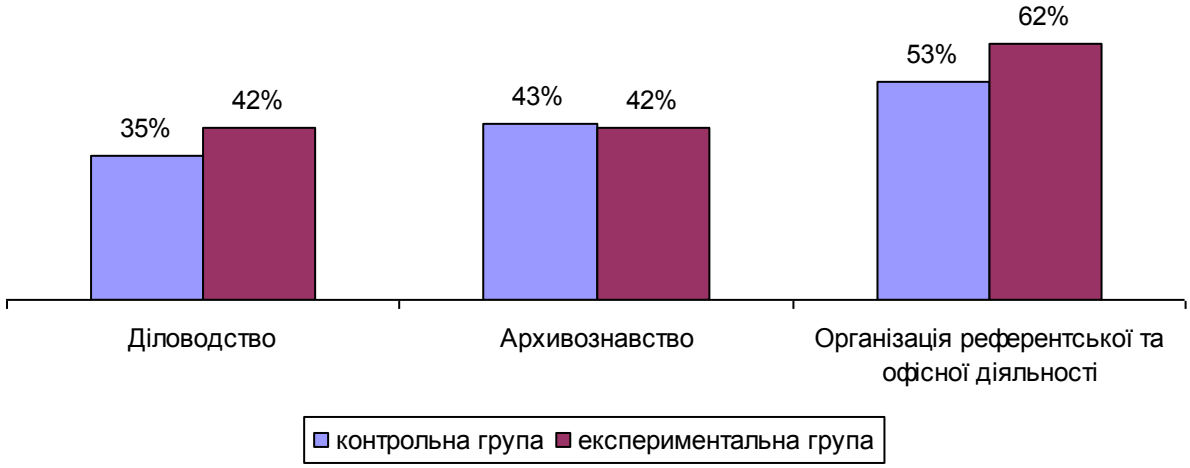

Рис. 5. Якість навчання студентів контрольних та експериментальних груп з професійних дисциплін

Практика використання творчих професійних завдань показує, що вони стають основою творчої діяльності студентів, а саме підготовки творчих наукових робіт на старших курсах. Так, студентка Саричева Анна отримала Диплом 1 ступеня у секції «Використання інформаційних технологій в теорії та практиці» за науково-дослідну роботу «Використання електронного підручника в дистанційній освіті», Ворона Ірина - Диплом 2 ступеня у секції «Використання інформаційних технологій в теорії та практиці» за науково-дослідну роботу «Комп'ютерна система кадрового електронного документообігу «Картка», Задорожна Катерина - Диплом 3 ступеня у секції «Використання інформаційних технологій в теорії та практиці» за науково-дослідну роботу «Основні положення процесу створення електронної одиниці бібліотечної системи за допомогою програми LaTex», Лисенка Анна та Каменська Ольга зайняли І місце у конкурсі «Презентації».

Висновки. До результатів впровадження творчих професійних завдань у процес навчання інформатики можна віднести, як покращення результатів начальних досягнень студентів з інформатики, так і підвищення якості підготовки студентів з професійних навчальних дисциплін та використання комп'ютерних технологій в процесі навчання.

Література

1. Богоявленская Д.Б. Интеллектуальная активность как проблема творчества. – Издательство Ростовского университета, 1983. – 183 с.
2. Державна національна програма «Освіта» (Україні XXI століття). – К.: Освіта, 1993. – 24 с.
3. Жалдак М.І. Проблема інформатизації навчального процесу в школі і в вузі // Сучасна інформаційна технологія в навчальному процесі: Збірник наукових праць – К.: КДПІ імені М.П. Драгоманова, 1991. – С. 3-16.
4. Зверев И.Д. Взаимная связь учебных предметов / И. Д. Зверев и др. члены – М.: «Знание», 1977. – 64 с.
5. Технології Інтерактивного навчання: теорія, практика, досвід: Методичний посібник / Укладали: О. Пометун, Л. Пироженко. – К.: АПН України, 2002. – 136 с.
6. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / За загальною редакцією О.В. Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. – 112 с.

7. Пометун О.І. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу до вітчизняного змісту освіти / Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики – К.: «К. І. С.», 2004. – 112 с.
8. Рамський Ю.С. Формування інформаційної культури особи – пріоритетне завдання сучасної освітньої діяльності // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – Серія №2. – Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: Збірник наукових праць / Редрада. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – № 1 (8). – С. 19-42.
9. Сивак О.А. Редактор текстів Word 2000: Навчально – методичний посібник для студентів гуманітарних вузів. – Маріуполь: МДГУ, 2005. – 72 с.
10. Шавальова О.В. Реалізація компетентнісного підходу у математичній підготовці студентів медичних коледжів в умовах комп'ютеризації навчання. Дисертація кандидата педагогічних наук: 13.00.02. – Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. – 224 с.